

A large teal circle is centered on the slide, containing white text. The background of the entire slide is white with a pattern of small, scattered circles in teal, purple, and beige. The text inside the teal circle is:

*Eduskunta -
lakien säätäjä*

Kpl 19

Kpl 19 tärkeät asiat

- Eduskunnan tärkein tehtävä on lakien säätäminen. Osaat kertoa miten laki säädetään Suomessa. Lisäksi osaat kertoa eron tavallisen lain ja perustuslain säätämisen välillä
- Osaat kertoa eduskunnan työskentelytavoista (täysistuntotyöskentely, valiokunnat ja eduskuntaryhmät)
- Tiedät mitkä ovat eduskunnan tärkeimmät tehtävät
- Ymmärrät mitkä ovat yksittäisen kansanedustajan mahdollisuudet vaikuttaa päätöksentekoon eduskunnassa
- Tiedät mitä on parlamentarismi ja osaat antaa siitä esimerkkejä (välikysymys ja suullinen kyselytunti)
- Käsitteet: ryhmäkuri, eduskuntaryhmä, valiokunta, täysistunto, parlamentarismi, lähetekeskustelu, lakialoite, valiokunnan mietintö, välikysymys ja suullinen kyselytunti

Eduskunnan tärkeimmät tehtävät

- **säätää lait**
- päättää valtion talousarviosta
- päättää verotuksesta
- valitsee pääministerin
- valvoo hallituksen toimintaa
- hyväksyy kansainväliset sopimukset

Miten laki säädetään?

- 1) Ehdotus uudesta laista (hallituksen esitys, kansanedustajan aloite tai kansalaisaloite)
- 2) Lähetekeskustelu
- 3) Valiokunnan mietintö
- 4) Ensimmäinen täysistunto käsittely, yleiskeskustelu
- 5) (Suuri valiokunta)
- 6) Toinen täysistunto käsittely, äänestys (tähän asti perustuslain säätäminen etenee samalla tavalla)
- 7) Presidentin vahvistus
- 8) Lain julkaiseminen säädöskokoelmassa

Perustuslain säätäminen

- ♥ Perustuslaki säädetään ensimmäiseen äänestykseen asti samoin kuin tavallinen laki
- ♥ Se jätetään lepäämään yli vaalien ja uusi eduskunta äänestää sen voimaan 2/3:n enemmistöllä
- ♥ Kiireellisenä perustuslain voi säätää jo kuluvalle vaalikaudella, siihen tarvitaan kiireellisyysäänestys ja 5/6:n enemmistö
- ♥ Sama eduskunta äänestää sen jälkeen perustuslain voimaan 2/3:n enemmistöllä

Eduskunnan työtavat

- Täysistunnot
  - Suullinen kyselytunti
- Valiokunnat
- Eduskuntaryhmät

Täysistunnot

- Täysistunnossa keskustellaan, argumentoidaan ja äänestetään ajankohtaisista asioista ja lakiehdotuksista.
- **Suullisella kyselytunnilla** on mahdollista kysyä hallituksen tekemistä päätöksistä ja toimista.
- **Välikysymyksellä** voi haastaa hallituksen toiminnan jatkon. Välikysymysäänestys tapahtuu täysistunnossa.

Valiokunnat

- 17 valiokuntaa, joista tärkeimmät ovat suuri valiokunta, perustuslakivaliokunta ja ulkoasiainvaliokunta.
- Työskentely suljetuin ovin.
- Mahdollisuus kuulla asiantuntijoita lakimietintöjen valmistelussa.

Eduskuntaryhmät

- Kansanedustajat muodostavat puolueittain eduskuntaryhmiä
- Tehtävät: keskustella ajankohtaisista asioista ja määritellään ryhmän kanta käsiteltävänä olevaan asiaan
- Ryhmäkuri
  - Poikkeus: omantunnon kysymykset

Parlamentarismi

- Parlamentarismi tarkoittaa sitä, että hallituksen on nautittava eduskunnan luottamusta eli eduskunta valvoo hallituksen toimia
- Suomessa on käytössä edustuksellinen demokratia, jossa kansa valitsee 200 kansanedustajaa 4 vuoden välein eduskuntaan
- Kansa on edustuksellisessa demokratiassa ylin vallankäyttäjä
- Kansa ei kuitenkaan valitse hallitusta ja siksi eduskunnan on valvottava hallituksen toimia
- Näin se pystyy varmistamaan, että hallitus noudattaa toiminnallaan kansan tahtoa

Tehtävä 5: Eduskunnan keinot valvoa hallituksen toimintaa

- välikysymys
- suullinen kyselytunti
- kirjallinen kysymys
- ajankohtaiskeskustelu

Suullinen kysymys

- Kansanedustajan suullisella kyselytunnilla ministerille osoittama kysymys
- Kysymys esitetään sille ministerille, jonka toimialaan se lähimmiten kuuluu
- Kysymys ja vastaus saavat kestää yhden minuutin

Kirjallinen kysymys

- Kansanedustaja voi osoittaa ministerille kirjallisesti vastattavan kysymyksen tämän toimialaan liittyvästä asiasta
- Ministerillä on 21 päivää aikaa vastata kysymykseen

Välikysymys

- Merkittävin tapa, jolla parlamentarismia valvotaan
- Voi johtaa hallituksen tai yksittäisen ministerin eroon
- Välikysymyksellä voidaan mitata nauttiiko hallitus tai yksittäinen ministeri edelleen eduskunnan luottamusta
  - Eli välikysymys voidaan osoittaa koko hallitukselle tai vain yhdelle ministerille
- Välikysymykseen tarvitaan vähintään 20 kansanedustajaa
- Hallituksen on vastattava välikysymykseen täysistunnossa 15 päivän kuluessa
- Saatuaan vastauksen välikysymykseen eduskunta käy asiasta keskustelun, jonka päätteeksi äänestetään hallituksen tai yksittäisen ministerin nauttimasta luottamuksesta.

Ajankohtaiskeskustelu

- Ajankohtaiskeskustelussa nostetaan jokin ajankohtainen asia kansanedustajien keskusteluun täysistunnossa
- Kansanedustaja tekee ensin aloitteen ajankohtaiskeskustelun tarpeesta eduskunnan puhemiehelle
- Puhemies tämän jälkeen päättää keskustelun ajankohdan ja eduskunta kokoontuu keskustelemaan
- Ajankohtaiskeskusteluun osallistuvat kaikki paikalla olevat puolueiden edustajat
- Ajankohtaiskeskustelun etu on se, että tilanne pysyy avoimena keskusteluna eikä muutu hallitus vs. oppositio väittelyksi kuten helposti kävisi jos asiasta tehtäisiin suullinen kysymys

Hallitus - toimeenpano vallan haltija

Kpl 20

Kappaleen 20 tärkeät asiat

- Ymmärrät eron hallituksen ja opposition välillä
- Tiedät mitkä ovat hallituksen tehtävät ja työtavat (yleisistunto, presidentin esittely, suullinen kyselytunti, iltakoulu, budjettiriihi, ministerivaliokunnat)
- Ymmärrät eron enemmistö- ja vähemmistöhallituksen välillä
- Osaat kertoa pääministerin tehtävistä
- Tiedät miten hallitus muodostetaan
- Toisaalta osaat kertoa milloin hallitus tai yksittäinen ministeri joutuvat eroamaan
- Ymmärrät mikä on opposition tehtävä
- Käsitteet: enemmistöhallitus, vähemmistöhallitus, hallitusohjelma, pääministeri, ministerivaliokunta, yleisistunto, presidentin esittely, iltakoulu ja budjettiriihi

Hallitus

- Pääministeri ja muut ministerit muodostavat hallituksen eli **valtioneuvoston**
- Hallitus käyttää Suomessa **toimeenpanovaltaa**
- Hallitus johtaa koko Suomen valtion hallintoa
- Jos puolue jää hallituksen ulkopuolelle eli **oppositioon** sen valta jää rajalliseksi
- Opposition tärkein tehtävä on valvoa hallitusta ja nostaa esille havaitsemiaan epäkohtia
- Hallitus voi olla **enemmistö- tai vähemmistöhallitus**

Hallituksen tehtävät

- Johtaa koko valtionhallintoa
- Valmistelee lakiesitykset
- Valmistelee valtion tulo- ja menoarvion
- Valmistelee asioita tasavallan presidentin ratkaistavaksi
- Panee toimeen eduskunnan ja presidentin päätökset
- Pyrkii hallitusohjelmansa toteuttamiseen
- Seuraa ja ohjaa yhteiskunnan kehitystä
- Vastaa käytännössä EU-suhteista

Tehtävä 6: hallituksen työtavat

- Keskiviikkoisin **iltakoulussa**
- Torstaisin **yleisistunnossa** Eduskunnassa (**suullinen kyselytunti**)
- Perjantaisin **presidentin esittelyssä**
- **Budjettineuvottelu eli budjettiriihi**
- Lisäksi ministerivaliokunnissa ja Euroopan unionin ministerineuvoston kokouksissa
- Epävirallinen sisäpiiri

Pääministeri on Suomen poliittinen johtaja

- Pääministeri on johtaa hallitusta ja on myös Suomen tosiasiallinen johtaja
- Pääministeri määrää jäsenet **ministerivaliokuntaan** , joiden puheenjohtajana hän itse toimii
- Pääministeri johtaa ulkopolitiikkaa presidentin kanssa
- EU-jäsenyys on korostanut pääministerin asemaa

Tehtävä 3: Hallituksen muodostaminen

1. Eduskuntavaalit
2. Suurimman puolueen puheenjohtaja aloittaa **hallitustunnustelijana**
3. Hallitustunnustelija neuvottelee eduskuntaryhmien kanssa ja esittää niille kysymyksiä
4. Vastausten perusteella hän kutsuu osan puolueista hallitusneuvotteluihin tai esittää lisää kysymyksiä
5. Hallitusneuvotteluissa laaditaan hallitusohjelma sekä sovitaan ministeripaikkojen määrä ja “salkkujako” eri puolueiden kesken
6. Presidentti ilmoittaa eduskunnalle pääministeriehdokkaan.

Tehtävä 3: Hallituksen muodostaminen

- 7: Eduskunta äänestää ehdokkaasta; enemmistön tuki tekee hänestä pääministerin.
- 8: Tarvittaessa pidetään uusi vaali uudella ehdokkaalla.
- 9: Jos tarvitaan kolmas äänestys, pääministeriksi valitaan eniten ääniä saanut henkilö.
- 10: Presidentti nimittää pääministerin ja tämän esityksen pohjalta muut ministerit.
- 11: Hallitus antaa ohjelmansa tiedonantona eduskunnalle.
- 12: Kun eduskunta on äänestänyt hallituksen luottamuksen puolesta, hallitus aloittaa työnsä.

Hallituksen eroaminen

Koko hallitus eroaa, jos...

- sen toimikausi on loppunut
- se on saanut välikysymysäänestyksessä epäluottamuslauseen
- pääministeri eroaa/erotetaan

Myös yksittäinen ministeri voidaan erottaa/hän voi erota

A large teal circle is centered on the slide, containing the main title and chapter information. The background of the entire slide is white with a pattern of small, scattered circles in teal, purple, and beige.

*Presidentti -
kansakunnan
keulahahmo*

Kpl 21

Kappaleen 21 tärkeät asiat

- Osaat kertoa presidentin valtaoikeuksista Suomessa

Presidentin valtaoikeudet

- vastaa ulkopolitiikasta yhdessä valtioneuvoston eli hallituksen kanssa (muu kuin EU)
- vahvistaa lait (tai on vahvistamatta)
- antaa asetuksia tarvittaessa
- päättää sodasta ja rauhasta yhdessä eduskunnan kanssa
- toimii rauhan aikana armeijan ylipäällikkönä
- voi käyttää armahdusoikeutta rikoksesta tuomittuun kokonaan tai osittain
- myöntää arvonimiä ja kunnianosoituksia
- nimittää korkeat virkamiehet tehtäviinsä.